

Het Verhaal van Woerden

Verhaal 14

Een internationale bijeenkomst in het stadhuis

Belangrijke bijeenkomst

Van 16 tot 19 maart 1610 vindt er in het oude Stadhuis aan het Kerkplein in Woerden een belangrijke internationale topconferentie plaats. Niet alleen bijna de hele Staten-Generaal, de Raad van State en vertegenwoordigers van stadhouder Prins Maurits, maar ook twee ambassadeurs, namelijk die van Engeland en Frankrijk, zijn aanwezig. En het grote belang van de top is de eenheid binnen de Republiek (die ook van belang is voor West-Europa). In Utrecht was het bestuur van de stad Utrecht in conflict geraakt met de Staten van Utrecht, het bestuur van het gewest.

Republiek

De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden is in 1588 ontstaan. Zeven gewesten, die sinds 1568 in opstand zijn gekomen tegen hun landsheer Filips II, hebben zich toen verenigd in het besluit om nooit meer een vorst aan te stellen. De leiding van het land berust sindsdien bij de Staten-Generaal. Dit zijn de vertegenwoordigers van de zeven gewesten, waaronder Holland en Utrecht. Het is dus een federatieve republiek, zoals nu de Verenigde Staten. Ieder gewest heeft een eigen bestuur, belastingen, rechtspraak en tijdrekeningen. Op bepaalde terreinen, zoals oorlog en buitenlandse zaken, treden ze echter wel gezamenlijk op. Deze Republiek wordt in de 17e en 18e eeuw één van de belangrijkste en machtigste staten in Europa.

Ruzie

In 1610 bestaat de Republiek nog niet zo lang en is de eenheid in sommige delen nog niet zo groot als men wil. In de stad Utrecht, de hoofdstad van het gelijknamige gewest, is aan het begin van dat jaar een nieuw stadsbestuur gekomen. Dit bestuur verschilt om allerlei redenen van mening met de Staten van Utrecht, het bestuur van het gewest Utrecht. Het nieuwe stadsbestuur bestaat vooral uit leden van de lagere burgerij en ambachtslieden, groepen die ook de invloed van de kerk en adel willen beperken. Als de ruzie tussen stadsbestuur en het gewestelijk bestuur uit de hand dreigt de lopen begint de Staten Generaal in Den Haag zich er nadrukkelijker mee te

bemoeien. Er moet geprobeerd worden om de vrede tussen de stad en het gewest Utrecht te herstellen en die besprekingen zullen plaats moeten vinden op een 'neutrale' plaats. Dat wordt Woerden, veilig buiten het gewest Utrecht, maar niet te ver van de centrale regering in Den Haag.

Kopzorg

Het Woerdense stadsbestuur krijgt kort van tevoren te horen wat de plannen zijn. Het Kasteel, waar de baljuw en vertegenwoordiger van het gewest Holland zit, is minder 'neutraal' dan het Woerdense stadhuis. Het voornemen om de besprekingen in het stadhuis te houden geeft de burgemeesters van Woerden echter nog de nodige zorgen. De nieuwe vroedschapszaal op de 1^e verdieping, (voorheen de zolder) van het uit 1501 daterende stadhuis is nog niet helemaal bruikbaar. Woerden kreeg namelijk in 1602 uitbreiding toegekend van zijn vroedschap, vergelijkbaar met de gemeenteraad. Het bestaande stadhuis blijkt daarvoor te klein. De mooie gevel, die het oude stadhuis nu heeft, is er in 1610 echter nog niet. Die wordt er pas in 1613-1614 op/voor gezet. Ook binnen zijn de bouwwerkzaamheden nog gaande. Zo is de Woerdense schrijnwerker Jan Jansz Vermij nog druk bezig met het maken van de fraaie houten betimmering in de vroedschapszaal. De houtsnippers en schaafresten worden, bij wijze van spreken, snel opgeveegd en er wordt een conferentieruimte in elkaar gezet.

Voor niets

En alle moeite blijkt nog voor niets ook. Alle aanwezige politici en regenten weten stad en gewest Utrecht niet met elkaar op één lijn te krijgen. Op 19 maart 1610 gaat men zonder resultaat uiteen en het probleem kan nu alleen nog op militaire wijze worden opgelost. Frederik Hendrik, een broer van prins Maurits, trekt met veertig vendels soldaten in de richting van de stad Utrecht en houdt halt bij Jutphaas, vlakbij de stadsmuren. Dat optreden maakt wel indruk op het opstandige Utrechtse stadsbestuur. Het stadsbestuur treedt af en wordt vervangen door andere bestuurders, die het beter kunnen vinden met de Staten van Utrecht en de Staten-Generaal.

Ondertussen in Woerden

In Woerden worden de werkzaamheden rond de verbouwing van het stadhuis afgerond. Als dank voor het beschikbaar stellen van de vroedschapszaal stellen de hoge gasten gezamenlijk 1000 gulden ter beschikking voor het plaatsen van gebrandschilderde ramen in de nieuwe vroedschapszaal. Die gebrandschilderde ramen worden in 1614 aangebracht. Volgens Isaak Tirion in 1749 zijn hierop de "*voornaamste geschiedenissen des lands sedert de Nederlanden het Spaansche jok hebben afgeschud tot op en tijd wanneer de glazen gemaakt zijn*" te zien. Ook zijn ze voorzien van de wapens van de deelnemers aan de onderhandelingen en een gedicht over de vergadering. Helaas gaan deze ramen verloren tijdens de Franse tijd, van 1795-1813. De Fransen zijn, behalve aanhangers van vrijheid en broederschap, ook voorstanders van gelijkheid. En hoewel ze vooral een hekel hebben aan familiewapens als teken van onderscheid houden ze ook niet van andere wapens. Dus als ze de ramen van het stadhuis toch al aan het vernielen zijn, gaan ook de andere verloren. In 1903, het stadhuis is dan al geruime tijd

in gebruik als kantongerecht, worden de huidige ramen aangebracht, waarop de oude wapens te zien zijn. Maar ook wapens van partijen die er oorspronkelijk niet bij zijn, zoals die van het Koninkrijk der Nederlanden, Hohenlohe en van Erik van Brunswijk worden toegevoegd. Ook het gedicht wordt niet foutloos overgenomen: in plaats van 1610 komt er 1601 te staan! Deze ramen zijn nu nog te zien in de vroedschapszaal in het Stadsmuseum, dat nu in het oude stadhuis is gevestigd.

Meer weten?

Woerden en omgeving:

- Struick, J.E.A.L. *Utrecht door de eeuwen heen* (Utrecht, 1968)
- Peters, L.C.M., en W.R.C. Alkemade *Van raadkamers tot nieuw stadhuis: geschiedenis van de gemeentehuizen in Woerden* (Woerden, 1994)

Rechten

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van de tekst is toegestaan onder vermelding van "Bron: Het Verhaal van Woerden".